

ОЛЕНА СЕМЕНОГ
Інститут педагогічної освіти
і освіти дорослих НАПН України
м. Київ

ЦІННОСТІ УЧИТЕЛЬСЬКОЇ ПРАЦІ В РЕФЛЕКСІЯХ ІВАНА ПАВЛА П

Праця вчителя найважча і найблагородніша у світі професія. Його любов до вихованців, прагнення сприйняти і зрозуміти світ кожної дитини, не залишити її на самоті зі своїми проблемами, ненав'язливо, своїм прикладом, потужним знанням досвідом і мудрістю впливати на формування морально-духовних якостей молодих громадян України дають змогу оптимістично дивитися в майбутнє своєї держави, незважаючи на всі соціально-економічні й освітні проблеми.

Відомо, що «...ефективні системи освіти наймають учителів з вищої за успішністю третини випускників шкіл: у Південній Кореї – з 5 відсотків кращих випускників, у Фінляндії – з 10 відсотків, у Сінгапурі й Гонконзі – із 30 відсотків»¹. У Японії «шукають таланти, починаючи ще зі шкільного садочка; три – п'ять відсотків талановитих людей дають 95 відсотків національного доходу країни!»². У Сполучених Штатах створені спеціальні програми для залучення вчителів з числа кращих випускників престижних вищих навчальних закладів»³. У Фінляндії домоглися того, що в школі може працювати тільки викладач вищої кваліфікації⁴. Здійснюючи відбір кращих, держава, суспільство підвищують авторитет і цінності вчительської праці.

¹ Галагата С. Іван Зязюн: майбутніх академіків треба шукати в дитячій пісочниці / Світлана Галагата // Педпреса: освітній портал – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <<http://pedpresa.com/blog/ivan-zyazyun-majbutnih-akademikiv-treba-shukaty-v-dytyachij-pisochnytsi.html>>. Загол. з екрану.– Мова укр.

² Конкурентная привлекательность профессии учителя в современной России – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <<http://rupedagog.ru/konkurentnaya-privlekatelnost-professii-uchitelya-v-sovremennoj-rossii>> Загол. з екрану.– Мова рос.

³ Там само.

⁴ Галагата С. Іван Зязюн: майбутніх академіків треба шукати в дитячій пісочниці / Світлана Галагата // Педпреса: освітній портал – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <<http://pedpresa.com/blog/ivan-zyazyun-majbutnih-akademikiv-treba-shukaty-v-dytyachij-pisochnytsi.html>>. Загол. з екрану.– Мова укр.

Глобалізаційні й інтеграційні процеси у світі актуалізують увагу до проблеми теоретико-методологічного обґрунтування підготовки сучасного вчителя і в цьому контексті до досліджень у галузі такої субдисципліни педагогіки, як педагогіка праці. Серед учених, які потужно досліджують цей напрям, академіки С. Батишев, З. Вятровський, Н. Ничкало, Т. Новацький. С. Батишев⁵ з 50-х років XX ст. обґрунтував ключові методологічні положення з педагогіки професійно-технічної освіти. Н. Ничкало⁶ здійснює глибокі міждисциплінарні дослідження, що стосуються людини праці різного віку, соціального і професійного досвіду, в соціокультурних умовах міста і села і пов'язані з цим проблеми вибору професії, мотивації професійного навчання, процесу оволодіння майбутньою професією, початку професійної діяльності, адаптації та особливості праці на різних етапах професійного розвитку.

Водночас І. Зязюн⁷ і Н. Ничкало⁸; ⁹ активно пропагують і втілюють у реалії українського життя концепцію педагогіки праці, яку обґрунтували польські вчені З. Вятровський, Т. Новацький у 70-х роках XX ст. Патріархи світової педагогіки (термін Н. Ничкало) здійснили системно-логічний і феноменологічний аналіз поняття праці в різних предметних галузях людського знання і насамперед педагогіки, вважаючи її найважливішим соціально-економічним і політичним чинником соціальної стратифікації, механізмом розподілу й концентрації в суспільстві влади і багатства.

Зокрема, у книзі Т. Новацького «Людська праця. Аналіз поняття» праця як вид активності людини, що охоплює дії, які слугують для задоволення матеріальних і духовних потреб людини, розглядається крізь ціннісні виміри Любові, Істини, Краси, Добра, Надії, Свободи, Справедливості, Солідарності. Саме праця, – аргументовано доводить учений, є основою творчості,

⁵ Батишев С.Я. Актуальные проблемы подготовки рабочих высокой квалификации / С.Я. Батишев. – М.: Педагогика, 1979. – с. 186.

⁶ Ничкало Н.Г. Професійна педагогіка у контексті розвитку людського капіталу / Н.Г. Ничкало – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/sitimn/2010_23/Profesiina_pedagogika_u_konteksti_rozvitku.pdf> Зарол. з екрану. – Мова укр.

⁷ Зязюн І. Творчий доробок Тадеуша Новацького – гімн людині праці / І. Зязюн // Новацький Т.В. Людська праця. Аналіз поняття / пер. з польськ. Юлії Родик. – Львів: Літопис, 2010. – С. 173–176.

⁸ Ничкало Н. Філософія освіти і педагогіка праці в науковій діяльності професора Зигмунта Вятровського / Нелля Ничкало // Педагогіка і психологія проф. освіти. – 2009. – № 1. – С. 253–260.

⁹ Ничкало Н.Г. Педагогіка праці і професійна підготовка в системі педагогічних наук / Н.Г. Ничкало // Розвиток педагогічних наук в Україні і Польщі на початку XXI століття: зб. наук. пр. / НАПН України, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, Комітет педагогічних наук Польської академії наук. – Черкаси – Київ, 2011. – С. 142–152.

головним засобом і передумовою самовдосконалення і самореалізації людини¹⁰. Таку характеристику повною мірою відносимо до вчительської праці.

Відомий український філософ С. Кримський¹¹ цілком правомірно доводить, що людина – істота вертикальна, бо її життя визначається не так уздовж – кількістю прожитих років, як у височінь ціннісного сходження. Усе це ще раз підтверджує дослідницьку думку про те, що людина є автором своєї життєдіяльності. І цінність людини полягає не тільки в її справах і вчинках, а й передусім в умінні постійно працювати над собою, самовдосконалюватися, все глибше пізнавати свої можливості і максимально їх використовувати у своєму житті і професійній діяльності. «Лише постійне самопізнання і саморозвиток виступають інструментом відкриття свого особистісного і творчого потенціалу, вияву тих сфер життєдіяльності, де цей потенціал може бути використаний повною мірою»¹². Існує тісний взаємозв'язок між працею вчителя і його саморозвитком, між здатністю до творчого самовираження у діяльності та готовністю особистості до втілення творчих задумів.

У роздумах про цінності вчительської праці доцільно звернутися до енциклік і промов Івана Павла II (1920–2005). Папу Римського називали моральним авторитетом усіх людей відкритого серця й доброї волі, людиною діалогу, віри і миру. Відомо, що за сімсот двадцять днів паломництва за межами Риму Святий Отець проголосив три тисячі сімдесят вісім звернень і проповідей. У самому Римі здійснив понад сімсот пастирських візитів: до в'язниць, університетів, релігійних інститутів, монастирів, семінарій, шпиталів тощо. Від геоПапи можна було одержати відповіді на складні й гострі запитання про сенс людського існування, про головне в людських стосунках, про достойне життя людини, порятунок від загроз і викликів дійсності, знайти підтримку і сили в щоденних клопотах, у протистоянні викликам сучасності.

Подвижницька діяльність, концептуальні ідеї філософії Людяності, Гуманізму, Педагогіки¹³ серця Івана Павла II стали предметом наукових публікацій І. Зязюна, В. Кременя, О. Дубасенюк, Н. Ничкало та ін. Рефлексіям наукової педагогічної громади Польщі та України про життя і діяльність Яна Павла II присвячена книга „**SEMPER IN ALTUM. Zawsze wzwyż**” („Завжди

¹⁰ Новацький Тадеуш В. Людська праця. Аналіз поняття / Тадеуш В. Новацький; пер. з польськ. Юлії. Родик. – Львів: Літопис, 2010. – с. 163–171.

¹¹ Кримський С.Б. Під сигнатурою Софії / С.Б. Кримський. – К.: Вид. дім Києво-Могилянська академія, 2008. – с. 353.

¹² Маралов В.Г. Основы самопознания и саморазвития / В.Г. Маралов: учеб. пособие для студ. сред. пед. учеб. заведений. – 2-е изд., стер. – М.: Издательский центр «Академия», 2004. – С. 60–61.

¹³ Ничкало Н. Філософія педагогіки серця Яна Павла II / Н Ничкало // Рідна школа. – 2012. – № 4. – С. 24–31.

угору»¹⁴, що вийшла у видавництві „Stalowa Wola” за заг. ред. Я. Зимного та Н. Ничкало.

Ураховуючи означені праці, а також теологічно-філософські студії і промови Івана Павла II, окреслимо цінності учительської праці, функціональне навантаження концепту «вчитель» у взаємозв'язках із концептами «людина», «родина», «літня людина», «дитина», «мова».

Кожна праця Апостола християнської свідомості та релігійної толерантності («Пам'ять та ідентичність», «Переступити поріг надії» «Єдність у багатоманітності», «Любов і відповідальність», «Особа і дія» та ін.) – це доторкання до животрепетного, естетично-креативного слова Особистість. Книга «Пам'ять та ідентичність»¹⁵, вибудована у формі інтерв'ю й видана вже по смерті Івана Павла II у 2005 р., є своєрідним духовним заповітом великого прочанина, який зі словом Божим простував до людей і ділився своєю мудрістю щодо культури, розуміння поняття Європи, сучасних моральних і соціальних питань, причин падінь і злетів людського духу.

В енцикліці *Laborem exercens*¹⁶ Іван Павло II наголошує: «Насамперед праця є власне даром і законом Божим, який становить сутність його як суб'єкта. Вона є природною властивістю й обов'язком, особливо дорослої людини, яка у професійній діяльності існує орієнтовно сорок років людського життя. Вона є умовою формування людської екзистенції й утвердження справжньої людини». На виняткову роль праці людини він звернув також увагу в промові, яку виголосив на 68 сесії Міжнародної Організації Праці в Женеві 15 червня 1982 року¹⁷: «Праця містить «той головний вимір людського існування, згідно з яким будується щоденне життя людини, з якого людина черпає власну гідність, але в якому водночас міститься певна міра людських зусиль, страждань, а також кривди й несправедливості, що глибоко проникли в суспільне життя як окремих народів, так і міжнародної спільноти».

Аналіз праць Святійшого отця дає можливість виокремити пріоритетні для вчителя моральні концепти *Вітчизна, Народ, Людина*. Ключовим серед них виступає концепт *Людина*. За Святійшим, бути Людиною – це основне покликання людини: бути людиною в міру дару, нею отриманого. Усі шляхи Церкви ведуть до людини, і кожна людина проходить таким чином шлях Церкви, шлях свого життя і повсякденного досвіду, свого призначення

¹⁴ **SEMPER IN ALTUM.** Zawsze wzwyż / red.: ks. Prof. Dr hab. Jan Zimny, Prof. Dr hab. Nella Nyczkało; Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II. – Stalowa Wola, 2010. – 862 с.

¹⁵ Іван Павло II. Пам'ять та ідентичність. Бесіди на зламі століть / Іван Павло II / пер. з італ. М. Прокопович. – Львів: Літопис, 2005. – 168 с.

¹⁶ Цит. за Wiatrowski Z. *Praca człowieka – wątpliwości, nieporozumienia i realia* / Z. Wiatrowski // **SEMPER IN ALTUM.** Zawsze wzwyż / red.: ks. Prof. Dr hab. Jan Zimny, Prof. Dr hab. Nella Nyczkało; Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II. – Stalowa Wola, 2010. – с. 613.

¹⁷ Там само.

і праці¹⁸. Понтифік закликав „пробуджувати людину в людині”. За двадцять шість із половиною років Понтифік спілкувався з понад сімнадцятьма мільйонами людей різних рас, національностей і релігій. Словом, переконанням, вірою Іоанн Павло II прагнув утверджувати глибоку повагу до життя й гідності Людини. Саме тому один із фільмів про Понтифіка має назву „Кароль, Папа який залишився людиною”.

У своїх працях Папа-філософ не відокремлюється від Папи-теолога, який майстерно використовує мовні ресурси для досягнення високої ефективності і доказовості змісту. Потужний струмінь в авторський текст міркувань і промов містять спонукальні дієслова, які сприяють динаміці подій, думок, емоцій. Особлива розмова про спонукальне дієслово «Не бійтеся!», що прозвучало у гомілії в день інавгурації свого понтифікату і стало ключовим у програмі діяльності Святійшого Отця. Цей глобальний імператив учень Христовий зміцнив спілкуванням з вірянами.

Бути вільною особистістю «з вірою, надією і любов'ю» Понтифік закликав під час візиту до Польщі 1979 року: «прошу вас, щоб ви ... ніколи не зневірилися, не знеохотилися; щоб ви не підтинали те коріння, з якого виростаєте; щоб ви мали довіру наперекір кожній своїй слабкості, щоб шукали завжди духовної сили у Того, у кого стільки поколінь батьків і матерів наших її знаходило; щоб ви від Нього ніколи не відступили; щоб ви ніколи не втратили тієї свободи Духа, котру він дарує; щоб ви ніколи не відкинули тієї любові, котра є Найбільшою і ... без якої людське життя не має ані коріння, ані сенсу».

У наукових студіях і виступах Івана Павла II виокремлено концепт «учитель»¹⁹. Це «вірний товариш», «помічник», а «учительський діалог – дружній і відкритий діалог», а пріоритетна функція вчителя – виховання людини є працею для майбутнього. «Професія вчителя – це релігійне покликання», якщо не «вистачить власної мотивації, вчительське покликання «відірветься від кореня». Разом з тим дослідник не приймає на себе авторитарної ролі вчителя, дає змогу замислитися над сутністю свободної, радісної, оптимістичної вчительської праці, спираючись на досвід співвітчизників, відомих як у католицькому, так і християнському середовищі. Концептосферу (це сукупність згустків понять, образів, з яких складається світ конкретного фахівця) вчительської праці Папа Римський розкриває через концепти «родина» «літня людина», «дитина», «мова».

Фундаментом, на якому формується віра, патріотизм, філософське мислення, харизма майбутньої вчительської особистості, є насамперед роди-

¹⁸ Іван Павло II відповідає на питання Вітторіо Мессорі, переклад з польської Н. Попач, Київ – Львів 1995. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <<http://dyvensvit.org/audio/7884.html>>. Загол. з екрану. – Мова укр.

¹⁹ Іван Павло II. Пам'ять та ідентичність. Бесіди на зламі століть / Іван Павло II / пер. з італ. М. Прокопович. – Львів: Літопис, 2005. – 168 с.

на. У родині Івана Павла II теж свято виконували четверту Божу заповідь „Шануй батька свого і матір”. Свою поему «Давид – ренесансний псалтир» майбутній Понтифік присвятить пам’яті матері. Приклад батька послужить першою домашньою семінарією допитливого хлопчика: „Дивлячись на нього, я навчився, що треба до самого себе ставити вимоги і домагатися виконання власних обов’язків”²⁰.

У час актуалізації андрагогічних, геронтологічних досліджень важливо замислитися над роздумами мудрого Учителя про повагу до літніх людей і про вчителя як літню людину. Іван Павло II зауважує особливу роль старших людей у родині, в якій вони є опорою для дітей і для онуків. У 1999 р. Папа Римський надіслав листа до літніх людей, у якому прагнув відповісти на запитання: Що таке старість? І доводить, що старість не може бути виміряна числом років: сивина у людей є мудрістю, а міра старості – бездоганне життя – це час роздумів, в якому доповнюється міра людського життя, це останній етап людської зрілості і знак Божого благословення²¹. ...людський дух, хоч відчуває наслідки старіння тіла, залишається завжди молодим²². Якими будуть наші жнива? – продовжує свої міркування Понтифік у виступі в Мюнхені 1980 р. і спонукає до рефлексії про роль і переваги літніх людей у суспільстві.

Йдеться про «духовні, моральні та релігійні цінності, якими живуть літні люди і які є незамінним джерелом балансу суспільства й окремих родин: почуття відповідальності, приязні, розсудливості, терпіння, мудрості, духовної глибини, поваги до природи, основи мирного врегулювання конфліктів»²³. Насамперед літні люди – це обереги колективної пам’яті. Літні люди допомагають нам розумніше поглянути на життєві події. Виключити їх із суспільства – значить позбавити сучасність минулої пам’яті, в якій укорінене сьогодення»²⁴. Їх місія залишається важливою і плідною навіть тоді, коли внаслідок поганого стану здоров’я вони мусять відмовитися від конкретної діяльності. «...старші особи багато можуть ще віддати, ділячись мудрістю і досвідом із спільнотою, якщо тільки уміє та збереже з ними близький зв’язок і зуміє їх вислухати»²⁵. Такі міркування переконують: праця вчителів має сприяти розкриттю моральної гідності, здібностей, самотворення.

²⁰ Frossard A. „Nie lękajcie się!” Rozmowy z Janem Pawłem II / André Frossard. – Kraków, – 1982. – S. 14.

²¹ Лист Папи Римського Іоанна Павла II до моїх братів і сестер – людей похилого віку, Ватикан 1 жовтня 1999 року, в двадцять першому році понтифікату, с. 4. / Цит. за Zburad T/ Rola I znaczenie osob starszych w nauczanie Jana Pawła II // **SEMPER IN ALTUM**. Zawsze wzwyż / red.: ks. Prof. Dr hab Jan Zimny, Prof. Dr hab Nella Nyczkało; Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II. – Stalowa Wola, 2010. – S. 282.

²² Там само, с. 283.

²³ Там само, с. 283.

²⁴ Там само, с. 285.

²⁵ Там само, с. 287.

До концепту «дитина» Іван Павло II привертав увагу вчених різних галузей знань: філософів, психологів, фізіологів, лінгвістів, педагогів, дефектологів, лікарів. Святий Отець називав дітей «даром життя», «даром Бога», «посмішкою неба, подарованою землі», «справжніми коштовностями сім'ї і суспільства», «надією, яка постійно розцвітає наново, майбутнім, яке завжди залишається відкритим», наголошував на посильності фізичної і розумової дитячої праці, про що має добре пам'ятати вчитель, проєктуючи урок.

Напередодні свята дитини (так Понтифік називав Різдво) в 1994 р. Папа написав спеціальне Послання до дітей. Знаючи, що молитва дитини володіє величезною силою, Папа доручив своїм вихованцям величне завдання: «Ви чутливі до любові і лякаєтеся всякої ненависті. Ось чому Папа може розраховувати на те, що виконаєте його прохання, приєднаєтеся до його молитви за мир в усьому світі, за мир і гармонію у вашій родині, за дітей у різних частинах світу, які змушені страждати від голоду, хвороби, війни, від відсутності родинного тепла»²⁶. У цьому Посланні віра і повага до дітей.

На ролі родини і мови наголошується в посланні Папи Івана Павла II «До молоді всього світу»: «...Якщо родина є першим вихователем кожного..., через родину тим вихователем є рід, плем'я чи народ, з якими нас єднають культура, мова та історія. Найважливішою є культурна спадщина, ядро якої формує мова. Батьки навчили вас тієї мови, яка здатна поєднати із суспільством, з іншими людьми. Ця єдність має ширші кордони, ніж сама родина ... Маю на увазі кордони ... нації чи народу»²⁷. Розвиває ці міркування у книзі «Пам'ять і ідентичність»: «Головним знаряддям поступового творення національної культури є мова. За її допомогою людина виражає правду про світ і про себе саму і передає іншим плоди своїх пошуків у різноманітних царинах знання. Так здійснюється спілкування між суб'єктами, яке слугує глибшому пізнанню істини, а через це – поглибленню і зміцненню власної тотожності»²⁸.

На головні свята року Різдво і Пасху духовний лідер вітав світ шістдесят однією мовою, яскраво демонструючи велич людини, яка приходить до кожного зі щирою любов'ю й повагою. Пристрасть до опанування іноземних мов (святий Отець досконало володів вісьмома мовами) супроводжуватиме його все життя. Відомо, зокрема, що, готуючи кандидатську дисертацію «Проблема віри у Святого Іоанна від Хреста» (1948), Кароль Войтила вивчив іспанську мову, щоб прочитати тексти містика Відродження в оригіналі. Для інтерпретації етичних ідей феноменолога Макса Шелера в докторській дисертації «Оцінка можливості обґрунтування християнської етики на

²⁶ Bilicki T. Dziecko i wychowanie w pedagogii Jana Pawła II / T. Bilicki. – Kraków, 2000. – s. 55.

²⁷ Іван Павло II. Послання Папи Івана Павла II. – К.: Літопис, 2001. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <www.litopys.lviv.ua/.../filosofija_1.html>. Загол. з екрану. – Мова укр.

²⁸ Іван Павло II. *Пам'ять та ідентичність. Бесіди на злам століть* / Іван Павло II.: переклад з італ. М. Прокопович. – Львів: Літопис, 2005. – с. 85.

основах системи Макса Шелера» (1953) вчений-теолог опанував німецьку мову. З першого кроку на українській землі Папа Римський провадив службу Божу і спілкувався з людьми українською мовою²⁹. Своїм прикладом він доводив: зберігаючи і розвиваючи свою рідну мову, питому культуру, національну церкву та її храми, звичаї, ми зберігаємо себе, людство, різноманітність і багатство його культур, – усе Богом і людиною створене розмаїття світу.

Перед нами особливий підтип професійної мовної особистості. Ідеться про особистість, „що виражена в мові (текстах) і через мову, реконструйована в основних своїх рисах на базі мовних засобів й акумулює в собі психічний, соціальний, культурний, етичний та інші компоненти, відображені через її мову”³⁰. Видатний український учений О. Потебня зв’язок між мовою й особистістю визначив так: „Мовна індивідуальність виділяє людину як особистість, і чим яскравіша ця особистість, тим повніше вона відображає мовні якості суспільства”³¹.

Титул „Папа” (від грецьк. „батько”), який, починаючи із VII століття, присуджували виключно римському єпископу, Понтифік збагатив енергетикою Високого Слова Любові. Це Святійше слово пробуджує природне право кожної людини бути вільною, достойно жити й розвиватися разом зі своєю нацією. Основи мовної майстерності майбутній Папа «шліфував» ще під час фахової підготовки в Ягеллонському університеті, спробувавши себе в поетичній і драматургічній творчості. Це справило вражаючий ефект на масову свідомість: у суспільстві було важко зруйнувати стереотипи образу далекого від усього мирського священика і водночас письменника.

Аналітичний розум, глибокі знання в таких царинах, як філософія, теологія, етика, соціологія, мистецтво, акумуляція нових ідей, наполегливість і креативність, дали змогу талановитому вченому успішно одержати ступінь доктора теології і професорське звання. Своїх колег і опонентів Святий Отець захоплював влучною інтерпретацією фактів і строго вивіреною системою аргументації, рідкісною філігранністю і глибоким проникненням у тканину конфесійного чи філософського тексту (допомагав досвід журналістської практики). Це справді була „людина університету” з його відкритістю і толерантністю. Заохочував і прагнення молодих колег підніматися до істинної висоти в мистецтві спостереження й узагальнення.

²⁹ Привітальна промова Івана Павла II в міжнародному аеропорту Бориспіль у Києві 23.06.2001 року // У кн.: Вітаю тебе, Україно! Пастирський візит Святішого Отця Івана Павла II в Україну 23–27 червня 2001 року. Промови і проповіді. – Львів: Монастир студитського уставу, відділ „Свічадо”, 2001. – с. 8.

³⁰ Караулов Ю.Н. Русский язык и языковая личность / Караулов Ю.Н. – Изд. 2-е, стереотип. – М.: Едиториал УРСС, 2002. – с. 24.

³¹ Потебня А.А. Мысль и язык. – К., 1993. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <<http://www.twirpx.com/file/541463>>. Загол. з екрану. – Мова рос.

Огляд наукових праць, у яких розглядаються проблеми педагогіки праці, концептуальні ідеї філософії Людяності, Гуманізму, Педагогіки серця Івана Павла II, дослідження теологічно-філософських студій і промов Папи Римського і виділених концептів «людина», «учитель», «родина», «літня людина», «дитина», «мова» дають змогу дійти таких висновків. Пріоритетна функція вчительської праці – виховання людини в Любові, у прагненні до Істини, Краси, Добра, Надії, Свободи, „пробудження людини в людині”. Праця вчителя, «свобідна», радісна, оптимістична (за Т. Новацьким), є основою творчості, головним засобом і передумовою самоосвіти, самотворення, самовдосконалення і самореалізації людини.

Олена Семеног

ЦІННОСТІ УЧИТЕЛЬСЬКОЇ ПРАЦІ В РЕФЛЕКСІЯХ ІВАНА ПАВЛА II

Резюме

На основі наукових праць українських і польських учених, які досліджують проблеми педагогіки праці, концептуальні ідеї філософії Людяності, Гуманізму, Педагогіки серця Івана Павла II, а також теологічно-філософських студій і промов Папи Римського учительську працю окреслено як головний засіб і передумову самовдосконалення і самореалізації людини. Цінності вчительської праці (Любов, Істина, Краса, Добро, Надія, Свобода) подано крізь призму мовної індивідуальності Івана Павла II, у взаємозв'язках з концептами «людина», «родина», «літня людина», «дитина», «мова».

Ключові слова: учитель, педагогіка праці, цінності вчительської праці, концепти «людина», «родина», «літня людина», «дитина», «мова».

Olena Siemienog

WARTOŚĆ PRACY NAUCZYCIELSKIEJ W REFLEKSJACH JANA PAWŁA II

Streszczenie

Na podstawie prac ukraińskich i polskich uczonych, które dotyczą problemów pedagogiki pracy, konceptualizacji idei filozofii ludzkości, humanizmu i pedagogiki serca Jana Pawła II, a także teologiczno-filozoficznych studiów i wystąpień Papieża, nauczycielską pracę określono jako podstawę samodoskonalenia i samorealizacji człowieka. Wartości nauczycielskiej pracy (Miłość, Prawda, Piękno, Dobro, Nadzieja, Wolność) ukazano w kontekście indywidualności Jana Pawła II, w relacjach z pojęciami „człowiek”, „ojczyzna”, „stary człowiek”, „dziecko”, „język”.

Słowa kluczowe: nauczyciel, pedagogika pracy, wartości pracy nauczycielskiej, idee/pojęcia „człowiek”, „ojczyzna”, „stary człowiek”, „dziecko”, „mowa”.

Elena Semenog

TEACHER WORK VALUES AS A REFLECTION OF JOHN PAUL II

Summary

On the basis of scientific works of Ukrainian and Polish scientists who worked out with pedagogy of labor, conceptual ideas of Humanity philosophy, Humanism, Heart Pedagogy of John Paul II, theological and philosophical studies and speeches of Pope, outlines in the article teachers' work as the main means and prerequisite for self-improvement and personal fulfillment of the man. Teacher work values (Love, Truth, Beauty, Goodness, Hope and Freedom) are presented through the prism of linguistic identity, in conjunction with the concepts of „man”, „family”, „old man”, „child”, „language”.

Keywords: teacher, teaching work, teaching work values, the concepts of „man”, „family”, „old man”, „child”, „language”.